

Міністерство культури і інформаційної політики України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»
(назва факультету)

Кафедра живопису
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної роботи бакалавра

на тему: "Гетьман"

Виконав: студент 4 курсу

спеціальності 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
(шифр і спеціальність)

освітньо-професійна
програма Станковий живопис

Федоров Т.В
(прізвище та ініціали)

Керівник Вінтаєв Ю.М.
(прізвище та ініціали)

Харків – 2024 року

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»

Кафедра станковий живопис / денна форма навчання

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри живопису

Ковальова М.М.

«04» травня 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТУ

Федоров Тимур Володимирович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема проекту (роботи) «Гетьман»

Керівник проекту (роботи) Вінтаєв Юрій Миколайович, професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «8» травня 2023 року № 117-ОС.

Строк подання студентом проекту (роботи) 13 червня 2024 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи): Зібраний підготовчий матеріал під час переддипломної практики

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- *Обґрунтування актуальності теми;*
- *Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів;*
- *Аналіз аналогів;*
- *Розробка авторської концепції рішення теми;*
- *Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;*
- *Технологічні та графічні засоби виконання оригіналів;*
- *Висновки;*
- *Список літератури;*
- *Ілюстративні матеріали.*

5. Перелік ілюстрованих матеріалів

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 17 квітня 2024 _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	<i>Затвердження теми дипломної роботи</i>	<i>Травень</i>	
2	<i>Аналіз аналогів</i>	<i>Квітень Травень</i>	
3	<i>Розробка авторської концепції рішення теми</i>	<i>Квітень Травень</i>	
4	<i>Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;</i>	<i>Квітень Травень</i>	
5	<i>Затвердження ескізів рішення теми</i>	<i>Травень</i>	
6	<i>Систематизація інформації до пояснювальної записки</i>	<i>Травень</i>	
7	<i>Виконання дипломної роботи</i>	<i>Травень Червень</i>	
8	<i>Оформлення пояснювальної записки та дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	
9	<i>Захист дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	

Студент

Федоров Т.В

*(підпис)**(прізвище та ініціали)*

Керівник проекту (роботи)

Вінтаєв Ю,М..

ЗМІСТ

1. ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТЕМИ.....	6
2. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛІВ	7
3. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ.....	9
4. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ РІШЕННЯ ТЕМИ.....	14
5. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПОШУК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ ВТІЛЕННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ	16
6. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ЖИВОПИСНІ ЗАСОБИ ВИКОНАННЯ ОРИГІНАЛІВ	18
7. ВИСНОВКИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	22
ІЛЮСТРАТИВНІ МАТЕРІАЛИ	25

1. ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТЕМИ

У сучасному світі, де геополітичні конфлікти та загрози територіальної цілісності стають складнішими та більш невизначеними, ідея національної індикації та опору набуває особливого значення. Наразі Україна переживає непрості випробування своєї незалежності та суверенітету, історичний живопис стає актуальним і важливим для розуміння та відстоювання національних цінностей. Малюючи образи предків та звеличуючи їх героїчні вчинки, ми проводимо паралель між ними та сучасними захисниками, що виборюють свободу та право на незалежність.

Історичний живопис допомагає краще розкрити і зрозуміти минуле свого народу, заглибитися у його традиції та спосіб життя. Він відображає подвиги пращурів, створюючи зв'язок між давниною та сучасністю[14].

В умовах повномасштабного вторгнення ідея козацтва отримує нове звучання. Вона стає символом не лише минулих подвигів, а й свідченням готовності нації встояти перед зовнішніми загрозами. Козацтво символізує боротьбу за свободу та незалежність. Українські козаки завжди відзначилися патріотизмом та бажанням захищати свою землю від загроз.

Звернення до козацької спадщини в історичному живописі стає не лише актом патріотизму, але й формою підтримки національних цінностей та ідентичності. В умовах загострення геополітичних конфліктів мистецтво, культура та історія стають важливими інструментами формування національної свідомості та оборони національної самобутності. Сучасні українці шукають у своїй історії приклади національної гідності та мужності, які можуть стати образами для наслідування в часи випробувань

Таким чином, історичний живопис, прославляючи козацьку добу, залишається вагомим важелем у формуванні національної свідомості та підтримки національних цінностей. Він відображає цінність культурної спадщини та збереження національної ідеї.

2. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛІВ

Для створення дипломної роботи «Гетьман» був проведений ґрунтовний збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів. Цей етап включав кілька важливих складових, які забезпечили глибоке розуміння історичного, культурного контексту, а також технічних аспектів живопису.

Перш за все, проведено історичний аналіз для розуміння ролі та значення козацьких лідерів в українській історії. Основна увага була приділена періоду існування козацької держави, її керівникам, їхнім військовим кампаніям і політичній діяльності. Для цього досліджені використовувалися літературні джерела, що дозволило створити автентичний образ козацького ватажка в історичному контексті. Також проведено аналіз культурного контексту, зокрема дослідження українського національного костюму. Проаналізовано деталі одягу, включаючи військовий обладунок, атрибути влади та повсякденний одяг. Вивчено значення кольорів, орнаментів та інших символів, які використовувалися у їхньому вбранні. Увага приділена іконографії та символізму, зокрема, символам козацької влади, таким як булава, клейноди, герби та прапори[16].

Важливим етапом була візуальна підготовка. Проведено аналіз існуючих зображень козацьких ватажків у живописі, графіці та скульптурі. Розглянуто твори українських та іноземних художників, які зображували сцени з життя козацтва. Це допомогло зрозуміти стилістичні та композиційні особливості, які могли бути застосовані у власній роботі[6].

Окремо проведено дослідження технік та матеріалів для створення картини. Вивчено різні види полотна, фарб, пензлів та інших художніх матеріалів, що найкраще підходять для картини великого формату. Експериментувалося з текстурами та кольоровими схемами. Вивчалися техніки старих майстрів, такі як шаровий живопис, лесування, а також випробовувалися сучасні методики для досягнення необхідного ефекту[17].

Завдяки всебічному збору та систематизації підготовчих матеріалів вдалося створити яскраву та автентичну композицію, що відображає образ козацького лідера. Цей процес не тільки збагатив мої знання про епоху козацтва, але й допоміг у розвитку моєї майстерності як художника.

3. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ

Козацтво посідає особливе місце в історії та культурі України. Вони є символом мужності, волелюбності та національної гідності. Картини, які відображають сцени з життя козаків, передають не лише історичні моменти, але й духовну спадщину, яку вони залишили. Вони надають можливість відчутти дух епохи та зрозуміти цінності, які були важливими для козацтва[13].

У цьому розділі розглянуто різні мистецькі твори, які є дотичні до теми дипломної роботи. Завдяки цьому, можна краще зрозуміти, як різні митці передають дух козацтва і які аспекти їхнього життя вони вирізняють як найважливіші. Проаналізовано, як вони інтерпретують козацькі традиції, досліджуючи різноманіття художніх підходів, стилів та технік. Ці аналоги допомагають побачити, які теми та мотиви повторюються, а які відрізняються, що дозволяє виявити унікальність кожної картини[15].

Метою є дослідження різноманіття художніх підходів до зображення козаків та їхнього життя, а також передача образів і символів, пов'язаних з козацтвом. Через призму різних картин я спробую зрозуміти, що робить тему козацтва такою привабливою для художників і як мистецтво може зберігати та передавати дух козацької спадщини новим поколінням.

Художник Дерегус Михайло Гордійович, створюючи картину " Переяславська рада" (Іл. 1), намагався передати не лише історичні деталі, але й атмосферу козацького братства та єдності. Його картину можна розглядати як складну мозаїку, яка відображає різноманіття емоцій, взаємодій та сприйняття часу в козацькому товаристві. Розташування персонажів у групах відображає різні аспекти життя і управління у козацькому колі. Горизонтальний формат полотна дозволяє автору передати широкий пейзаж та відтворити багато деталей життя козаків. Кольорова гамма з теплими та холодними відтінками підкреслює як урочистість моменту, так і звичайне життя козаків.

Польський художник Юзеф Брандт своїй картині "Козаки в степу" (Іл. 2) створює реалістичне зображення повсякденного життя козаків. Він зафіксував момент відпочинку, де козаки збираються біля багаття, обговорюють плани та насолоджуються коротким перепочинком. Ця сцена, замість ідеалізації, передає типовість та простоту козацького побуту. Автор уважно передає деталі — зброю, одяг, оточення, підкреслюючи автентичність і реалістичність зображення. Взаємодія між персонажами передає тепло і дружність, що може символізувати єдність та підтримку у складний час[7].

Картина Іллі Рєпіна "Козаки пишуть листа турецькому султану" (Іл. 3) вирізняється динамічною композицією і яскравими характерами. У центрі полотна група козаків, зайнятих написанням листа. Вони сидять за столом, на якому лежать папери та чорнильниця. Кожен козак зображений у різних позах, що додає картині живості і реалістичності. Їхні обличчя випромінюють емоції: сміх, глузування, ентузіазм.

Головний акцент робиться на центральних фігурах – писаря, який пише текст, та ватажка козаків, що стоїть поруч і, здається, диктує або підтримує написання листа. Решта козаків виражають свої думки та емоції, деякі з них жестикулюють, інші сміються або курять.

Картина Віктор Полтавець. «Полководець Б. Хмельницький» (Іл. 4) Цей твір зображує групу козаків, що вершать на конях на тлі драматичного неба. Автор передає динаміку руху та історичний контекст завдяки деталям одягу та озброєння козаків. Центральні фігури, вбрані в червоні жупани, впевнено сидять на конях і ведуть розмову, що надає сцені відчуття впевненості та рішучості. За ними слідує інші козаки, які несуть прапори, символізуючи їхню військову могутність та національну гордість. Контраст між темними хмарами та яскравими кольорами одягу та прапорів підсилює емоційний вплив картини, створюючи відчуття драматизму та значущості історичної події, яку вона зображує.

Неповторною динамікою відрізняється картина Миколи Самокіша "Бій Максима Кривоноса з Яремою Вишневецьким" (Іл. 5). Вона зображує один із найвідоміших епізодів української історії часів Хмельниччини. На полотні представлена сцена напруженого бою між військами під керівництвом двох видатних полководців — козацького ватажка Максима Кривоноса і польського магната Яреми Вишневецького.

Микола Самокіш майстерно передає динаміку та хаос битви через композиційні рішення і деталізацію. Центральні фігури Кривоноса і Вишневецького виділяються на тлі бурхливої сцени завдяки своїм виразним позам та одягу. Кривоніс, із піднятою шаблею, веде своїх козаків вперед, символізуючи відвагу та рішучість. Вишневецький, з іншим воїном на коні, протистоїть йому, демонструючи військову майстерність та впертість.

Картина наповнена деталями: вояки в різноманітних позах, кінні атаки, зброя, прапори та дим від гармат. Це все створює відчуття реальності та глибокого занурення в історичну подію. Колористична гамма картини включає багато темних і насичених відтінків, що підкреслюють драматизм і напруженість моменту.

Картина Микола Івасюка «В'їзд Богдана Хмельницького до Києва» 1912р. (Іл. 6.) є визначним зразком історичного живопису, що майстерно поєднує елементи реалізму та символізму. Картина передає не лише конкретний історичний момент, а й відчуття національної гордості та культурної спадщини українського народу. Центральна фігура картини – Богдан Хмельницький, який сидить верхи на білому коні, одягнений у багатий червоний одяг, що підкреслює його статус та важливість. Він повертається до групи духовенства та світських осіб, які його вітають, і ця сцена відбувається перед храмом, що підкреслюється архітектурними деталями на задньому плані[21].

Палітра картини насичена теплими та насиченими кольорами, з домінуванням червоного та золотого, які символізують владу, могутність та духовне піднесення. Білий кінь Хмельницького символізує чистоту та благородство його намірів. На картині видно багато прапорів, хоругв та ікон, що додають урочистості моменту. Фігури навколо Хмельницького зображені з великою деталізацією, кожна особа має

свій індивідуальний характер та вираз обличчя, що свідчить про майстерність художника у передачі людських емоцій.

Атмосфера картини урочиста та піднесена, передає відчуття важливого історичного моменту, коли Богдан Хмельницький отримує благословення або віддає шану духовним особам, підкреслюючи взаємозв'язок світської та духовної влади. Богдан Хмельницький був визначним гетьманом України в XVII столітті, відомий своїм керівництвом у визвольній війні проти польської шляхти. Картина відображає значення Хмельницького як лідера та героя українського народу[12].

Картина "У похід" (1902) авторства Миколи Пимоненка (Іл. 7.) є яскравим прикладом побутового жанру в українському мистецтві кінця XIX - початку XX століття. На картині зображено групу козаків, які вирушають у похід. У центрі уваги знаходиться прощання козака з родиною. Він одягнений у традиційний одяг та тримає в руках спис, а поруч стоїть його кінь. До нього ніжно притулилась жінка, ймовірно, його дружина. Інші козаки вже від'їжджають, залишаючи село. На задньому плані видно групу селян, які також проводжають своїх захисників[10].

Палітра картини м'яка та пастельна, що надає їй ліричності та тепла. Основні кольори - це відтінки коричневого, зеленого та бежевого, що створюють атмосферу сільського спокою та злагоди. Деталі картини відображають побут та традиції українського села. Кінь козака є символом вірності та сили, а його спис підкреслює готовність до боротьби. Жінка, яка прощається з козаком, символізує любов та підтримку родини. Група селян на задньому плані додає сцені реалістичності та емоційності, підкреслюючи важливість моменту прощання та єднання громади[4].

Картина Сергія Васильківського "Козацький патруль" (Іл. 8) зображує групу козаків, що оглядають місцевість, патрулюючи степи. Художник акцентує увагу на взаємодії козаків з природою, передаючи широкі простори українського степу. Колорит картини включає теплі відтінки, що підкреслюють літню пору та додають відчуття спокою та впевненості.

Вивчення аналогів показало, що мистецтво відіграє важливу роль у збереженні та передачі культурної спадщини. Через художні твори ми можемо зрозуміти, як козацька спадщина відображається на суспільстві і як це впливає на нашу сучасну ідентичність. Пошуки аналогів до моєї картини висвітлили важливість цього культурного явища та його багатогранність.

4. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ РІШЕННЯ ТЕМИ

Козацтво, як історичний феномен, втілює собою не лише час та місце, а й код нації, його вольові якості та героїчний дух. У авторській концепції диплому я прагну передати та возвеличити цю важливу частину нашої спільної спадщини через образ козацького гетьмана, який символізує мужність та відвагу. Він, як центральний персонаж у картині, стає не лише іконою історичної правдивості, а й символом внутрішньої сили та хоробрості, яка завжди була невід'ємною частиною українського духу. Картина "Гетьман " запрошує глядача у світ козацької епохи у якій зображено військо на чолі з його командиром, який уособлює в собі збірний художній образ сили та геройства українського народу.. Він наділений рисами, які визначають кожного великого лідера. Головний герой твору не лише виступає як глава держави, а й як духовний лідер, який об'єднує народ навколо спільних цілей та ідеалів[18].

Для гетьмана його військо – це не просто воїни – це друзі, родина, люди, яким він готовий довірити своє життя. Саме тому на картині козацький лідер оточений своєю вірною армією, яка готова у будь-яку мить прийти йому на допомогу. Їх розташування на полотні створює відчуття єдності та довіри у військовому оточенні. Кожен з них відображає різноманітні характери козацької культури та майстерності військової справи[19].

На тлі картини можна розгледіти символічні елементи козацької культури, такі як прапори з характерними символами, зброя та інші атрибути. Ці деталі додають історичної правдивості образам, підкреслюючи важливість гетьманської влади у формуванні та утвердженні національної ідентичності та незалежності.

Картина "Гетьман " є виразом величі та могутності козацького лідера, який гідно веде свій народ через випробування та труднощі. Вона підкреслює важливість гетьманської доблесті та мудрості у формуванні національної історії та культурного спадку України[22].

У творі зображено яскравий і драматичний пейзаж, який створює сильне емоційне тло для головного героя та його оточення. Краєвид грає важливу роль у створенні загального стану. Задній план зображує захід сонця, який розливає по небу теплі відтінки рожевого, помаранчевого та фіолетового кольорів. Це додає картині драматичності і створює відчуття величчя та епічності моменту. Небо виглядає трохи похмурим, що може символізувати наближення битви або важливих подій. Поле на передньому плані зображене з великою увагою до деталей: високі трави, які розвиваються під впливом вітру, квіти, що додають живих кольорів. Це підкреслює природну красу та динаміку сцени[20].

Таким чином, пейзаж на полотні не тільки служить тлом, але й активно взаємодіє з головним героєм, підкреслюючи його роль та настрій у творі. Авторська композиція, кольорова палітра та деталі створюють глибокий, емоційний ефект, що робить картину вражаючою та запам'ятовуючою.

5. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПОШУК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ ВТІЛЕННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ

Під час створення картини на тему козацтва важливо розуміти не лише історичний та культурний контекст, але й застосувати творчий підхід до композиційного пошуку. Вибір елементів, стиль зображення, кольорова палітра та символіка відіграють ключову роль у створенні відповідного стану й передачі глибинних значень.

Головною ідеєю твору є піднесення козацької доблесті як символу мужності та справедливості. Провідним елементом композиції виступає гетьман, який є центральним художнім образом та наділений найкращими рисами нашої нації. Також важливим є використання історичного вбрання, такого як шапка з оксамитовим верхом, опанча та булава. Це створює його автентичний, достовірний образ та відрізняє від інших козаків зображених на полотні. Важливим завданням під час розробки образу було підкреслення авторитету та його героїчного характеру. Його поза і вираз обличчя відображають суворість та рішучість, що відповідає образу справедливого воїна[2].

Кольорове рішення підкреслює силу та величність зображуваного діяча. Використання темних, насичених кольорів, таких як фіолетовий, складні відтінки синього, а також на противагу – жовтий, червоний, зелений створюють боротьбу тепла та холоду, що додає твору епічності та динаміки[5].

Я почав створення картини з глибокого осмислення ідеї, що лягла в основу зображення. Вона передбачала підкреслення найкращих якостей гетьмана та козацтва загалом. Для початку було проведено детальний аналіз періоду історії для кращого розуміння важливості та характеру головного та другорядних персонажів того часу. Потім я перейшов до ескізів, експериментуючи з різними позами та композиціями, аби знайти найбільш виразний спосіб зобразити центрального персонажа оточеного своїми воїнами та радниками. У процесі створення картини враховувалися не лише позиції фігур, а й їхні вирази обличчя задля уникнення відчуття штучності та неприродності .

Кожен момент роботи над картиною був пронизаний прагненням відтворити велич і героїзм козацького лідера, підкреслити його роль у формуванні та збереженні національного духу та самовладності українського народу. Такий підхід дозволив мені створити композицію живописну, пластичну та психологічно наповнену.

Пейзаж на тлі, є символічним доповненням до головних фігур. Він підкреслює їхню важливість та унікальність, а також додає відчуття напруги. Поєднання холодних та теплих кольорів підсилюють драматичність, створюють відчуття таємничості та у той же час дають надію на майбутнє. Сонце, що плаває у хмарах, надає золотистого відтінку, який змінюється від теплих помаранчевих кольорів до рожевих відблисків, підсилюючи складний стан в цій величній сцені. Тому краєвид із заходом сонця не лише додає естетично-привабливий вигляд композиції, але й вкладає символізм, підсилює емоційний вплив та розширює тематику картини[1].

Кожен елемент композиції, кольорове рішення та символіка глибоко пронизані духом козацтва та лідерства. Образ гетьмана, який оточений своїми вірними воїнами, вражає мужністю та владою, підкреслюючи його визначну роль у визвольних змаганнях та формуванні національної ідентичності. Пейзаж, що відображений на фоні, додає картині символічний контекст та підсилює його емоційний вплив.

6. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ЖИВОПИСНІ ЗАСОБИ ВИКОНАННЯ ОРИГІНАГУ

У цьому розділі ми розглянемо, які технологічні та художні методи використовуються для того, щоб створити картину в жанрі історичного живопису, передати різноманітність образів і створити динамічну композицію. Художники зазвичай спираються на власні естетичні уподобання та досліджують культурну спадщину, шукаючи ті елементи, що відповідають їхнім індивідуальним смакам. Вони можуть використовувати ідеї чи образи з історії мистецтва як вихідну точку, змінюючи та інтерпретуючи їх відповідно до своєї творчої концепції.

Робота над твором починається з аналізу картин відомих митців схожих за ідеєю та змістом, а також застосованих художниками технологій для створення їхніх робіт. Після цього ми переходимо до розгляду художніх методів, таких як використання кольорів, світла та тіней, а також композиційних елементів, які роблять твір виразним та привабливим. Такий комплексний підхід дозволяє нам краще розуміти, як художники використовують різні засоби для створення мистецьких творів, поєднуючи традиційні мотиви з сучасними інтерпретаціями[8]. В результаті бачимо, як картина, створена відповідно до принципів станкового живопису, може одночасно виражати повагу до традицій і представляти новаторське бачення мистецтва.

В процесі написання картини, використано підготовлене полотно розміром 2.00 x 140 см, яке перед тим було покрито акриловим ґрунтом сірого кольору для створення базового шару, що забезпечує краще зчеплення фарби. Полотно було закріплене на дерев'яному підрамнику.

Під час планування композиції було застосовано горизонтальний формат. Попередні замальовки використовувалися для визначення розміщення об'єктів на полотні (Іл. 9-15.) з основним акцентом на головного героя (Іл.16-27). Композиція створена з використанням діагональних ліній, що надають картині руху та енергії, а тлу величний пейзаж[9]. Це дозволяє передати емоційну напругу, яка доповнює художній образ. У процесі створення картини було проведено ряд експериментів з

кольором (Іл. 28-33). Колір - це потужний інструмент, який додає глибини зображенню та збільшує його виразність і декоративну силу, викликаючи різноманітні емоції та асоціації. Взаємовідносини кольорів у роботі створюють гармонійну систему, що визначає загальний колорит[11].

Перед початком роботи над оригінальною картиною було створено декілька детальних ескізів для остаточного визначення основних кольорових та тональних принципів у творі (Іл. 34-36). На основі фінальних ескізів був створений картон майбутньої роботи (Іл. 37).

У процесі написання картини були використані олійні фарби. Вирішено було обмежитися лише трьома-чотирма основними кольорами, щоб досягти лаконічності та виразності. Велика увага була приділена деталям, особливо в місцях, де переплітаються світло та тінь, що дало глибини та реалізму образам, зробивши їх більш емоційно-насиченими. Яскраве переднє освітлення контрастує з темними фоновими елементами, привертаючи увагу до ключових деталей.

Значну роль в роботі відіграє імпресіоністичний підхід. Для досягнення потрібного ефекту та текстури на полотні, було використано різні техніки нанесення фарби, такі як пастозний мазок та лисування. Мазок допомагає створити пластичні, об'ємні форми, передаючи їхню текстуру та матеріальну суть, що разом з кольором допомагає відтворити багатство відтінків. Характер мазка, чи то гладкий, чи пастозний, допомагає створити емоційну атмосферу в роботі, передаючи безпосередні відчуття та настрої картини[3].

На останньому етапі створення картини, була використана техніка сухого лисування поверх текстурованої площини. У поєднанні з густими непрозорими шарами фарби в олійному живописі, лисування надає відчуття глибини і прозорості, створюючи ілюзію додаткового об'єму. Змішуючи його з пастозним мазком та об'ємною технікою з плоскими плямами, досягаються певні оптичні ефекти.

Різноманіття технік сприяє зосередженню уваги глядача на ключових моментах, формуванню композиції та розмаїттю художніх засобів.

Після закладення усіх основних великих плям та їх узагальнення робота продовжувалася з більшим акцентом на деталізацію та розвиток кольорових відношень. Потім окремі частини картини були деталізовані, з урахуванням загального тонального і колористичного балансу. Кольорова гама була стримана, заснована на теплих відтінках, з акцентами, які підкреслювали композицію, не відволікаючи від основної ідеї роботи. Такий підбір кольорів був зроблений для підкреслення драматичної та напруженої атмосфери сюжету (Іл.38).

7. ВИСНОВКИ

Підсумовуючи можна сказати, що картина "Гетьман" втілено велич і могутність козацького лідера, що стоїть на чолі свого війська, готового відстояти свободу та справедливість. Образ гетьмана, оточеного вірними воїнами, виражає своєю силою та рішучістю. Пейзаж на фоні картини підкреслює драматизм та величність моменту, відображаючи напруженість та значущість історичної події.

Композиція картини "Гетьман" демонструє гармонійне поєднання символів та елементів, характерних для козацької епохи. Вони створюють атмосферу автентичності та історичної глибини, дозволяючи глядачеві зануритися в той час і простір, де зароджувалася воля та справедливість. Тема козацтва дає можливість розглядати українську культуру з різних точок зору: як вона розвивалася в минулому, які в ній є традиції, і як вона відображається у сучасному мистецтві. Використовуючи класичні принципи станкового живопису, передається велич та могутність козацького лідера, його війська і моменти важливих історичних подій.

Отже, вибір даної теми не лише зберігає історичні традиції, але й виступає як мистецьке відображення культурної спадщини, що сприяє збереженню національної ідентичності та формуванню позитивного ставлення до культурних цінностей та історичних подій, переміщуючи глядача у світ героїчних та непересічних подій минулого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович Є.А., Шпільчак В.А. Малюнок і живопис: методичні рекомендації. Київ, 1990. 85 с.
2. Боднар О.Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві: монографія. Львів: НВФ «Українські технологія», 2005. 198 с.
3. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В. Шевчук, 2016. 360 с.
4. Гончаренко О.Г. Історія українського живопису: козацький період. Київ: Либідь, 2009. 320 с.
5. Історія українського мистецтва: козацька доба URL: <http://ukrartstory.com.ua/kazatska-doba.html> (дата звернення: 24.05.2024).
6. Іттен Й. Мистецтво кольору / ред. О. Плаксій. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.
7. Кафедра живопису ХДАДМ: традиції та сучасність / Міністерство освіти і науки України, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, факультет образотворчого мистецтва; упор. М.І. Деркач, В.Ю. Гальченко. Харків: ХДАДМ, 2015. 123 с.
8. Козацька доба в українському образотворчому мистецтві. URL: https://artkavun.kherson.ua/kazatska_doba_v_ukrainskomu_obrazotvorchomu_mistetstvi.htm (дата звернення: 05.05.2024).
9. Козацька культура та мистецтво. URL: <http://www.nbu.gov.ua/kazatska-kultura> (дата звернення: 13.05.2024).
10. Козацькі символи та їх значення . URL: <https://history-symbols.com.ua/kazatski-symvoly> (дата звернення: 07.06.2024).
11. Козацтво в українській культурі URL: <https://cossack-culture.com.ua> (дата звернення: 07.05.2024).
12. Марчак В. Про малярство: навчальний посібник. Львів: ФОП Стебляк О.М., 2018. 264 с.

13. Матеріали і техніка олійного живопису: навч. посібник / уклад. О.Я. Музика. Умань: ВПЦ «Візаві», 2013. 114 с.
14. Михайленко В.Є., Яковлєв М.І. Основи композиції (геометричні аспекти). Київ: Каравелла, 2004. 304 с.
15. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво: словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2003. 216 с.
16. Прокопович Т.А. Основи кольорознавства: навчальний посібник. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 124 с.
17. Термінологічний словник з історії України / авт.-уклад.: О.І. Палій, В.М. Ребенок. Київ: Либідь, 2007. 200 с. – Бібліогр.: с. 198.
18. Техніка і технологія олійного живопису: навч. посібн. / уклад.: Є.В. Беліка, О.І. Конопко. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 92 с.
19. Традиції та звичаї козацтва в Україні. URL: <https://ukrhistory.com.ua/kazachestvo/traditsiyi-i-zvichayi-kazatskogo-suspilstva.html> (дата звернення: 16.05.2024).
20. Українське мистецтво XVII-XVIII століть. URL: <https://ukrartstory.com.ua/ukrainske-mystetstvo-xvii-xviii-stolit.html> (дата звернення: 18.05.2024).
21. Як козацтво вплинуло на українське мистецтво . URL: <https://history-cossacks.com.ua/mystetstvo-ta-kozactvo> (дата звернення: 07.05.2024).

Список ілюстрацій

1. Михайло Дерегус. «Переяславська рада». 1954 р. Полотно, олія.
2. Юзеф Брандт. «Козаки у степу». 1890 р. Полотно, олія.
3. Ілля Ріпин «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». 1880-1891 рр.
Полотно, олія
4. Віктор. Полтавець. «Полководець Б. Хмельницький». 1974 р. Полотно, олія.
5. Миколи Самокиша «Бій Максима Кривоноса з Яремою Вишневецьким». 1934
р. Полотно, олія.
6. Микола Івасюк «В'їзд Богдана Хмельницького до Києва». 1912 р. Полотно,
олія.
7. Микола Пимоненко «У похід». 1912 р. Полотно, олія.
8. Сергій Васильківський «козаки». 1890 р. Полотно, олія.
- 9-12. Композиційні пошуки.
- 10-13. Тональні пошуки.
- 16-24. Пошуки образу головного героя
- 25-27. кольорові пошуки головного героя.
- 28-33. кольорові пошуки
34. Ескіз до дипломної роботи «Гетьман»
35. Ескіз до дипломної роботи «Гетьман»
36. Фінальний ескіз до дипломної роботи «Гетьман»
37. Картон до дипломної роботи «Гетьман»
38. Дипломна робота «Гетьман» 2024 р. Полотно, олія

ІЛЮСТРАТИВНІ МАТЕРІАЛИ

Іл. 1. Дерегус Михайло Гордійович "Переяславська рада», 1954 р. Полотно, олія.

Іл. 2. Юзеф Брандт "Козаки у степу", 1890 р. Полотно, олія.

Іл. 3. Ілля Ріпін «Запорозжці пишуть листа турецькому султанові». 1880-1891.

Полотно, олія

Іл. 4. В. Полтавець. «Полководець Б. Хмельницький». 1974. Полотно, олія

Іл. 5. Миколи Самокиша "Бій Максима Кривоноса з Яремою Вишневецьким" 1934 р.

Полотно, олія.

Іл. 6. Микола Івасюк "В'їзд Богдана Хмельницького до Києва" 1912 р. Полотно, олія.

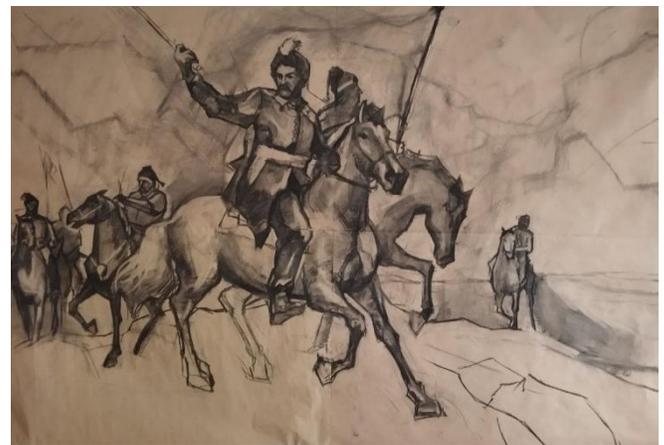
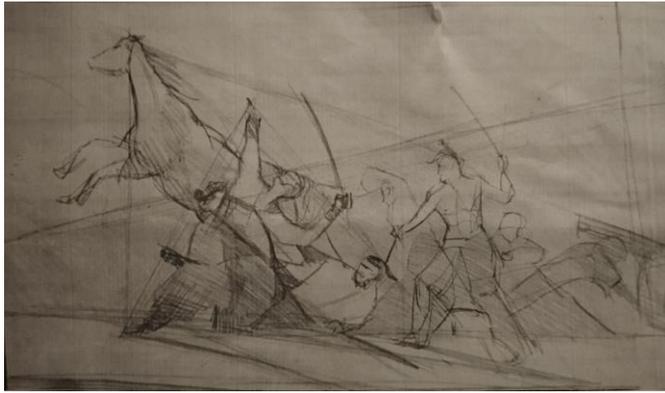

Іл. 7. Микола Пимоненко «У похід», 1912 р. Полотно, олія.

Іл. 8. Сергій Васильківський «козаки» 1890 р. Полотно, олія.

Етапи роботи над дипломною роботою «Гетьман»

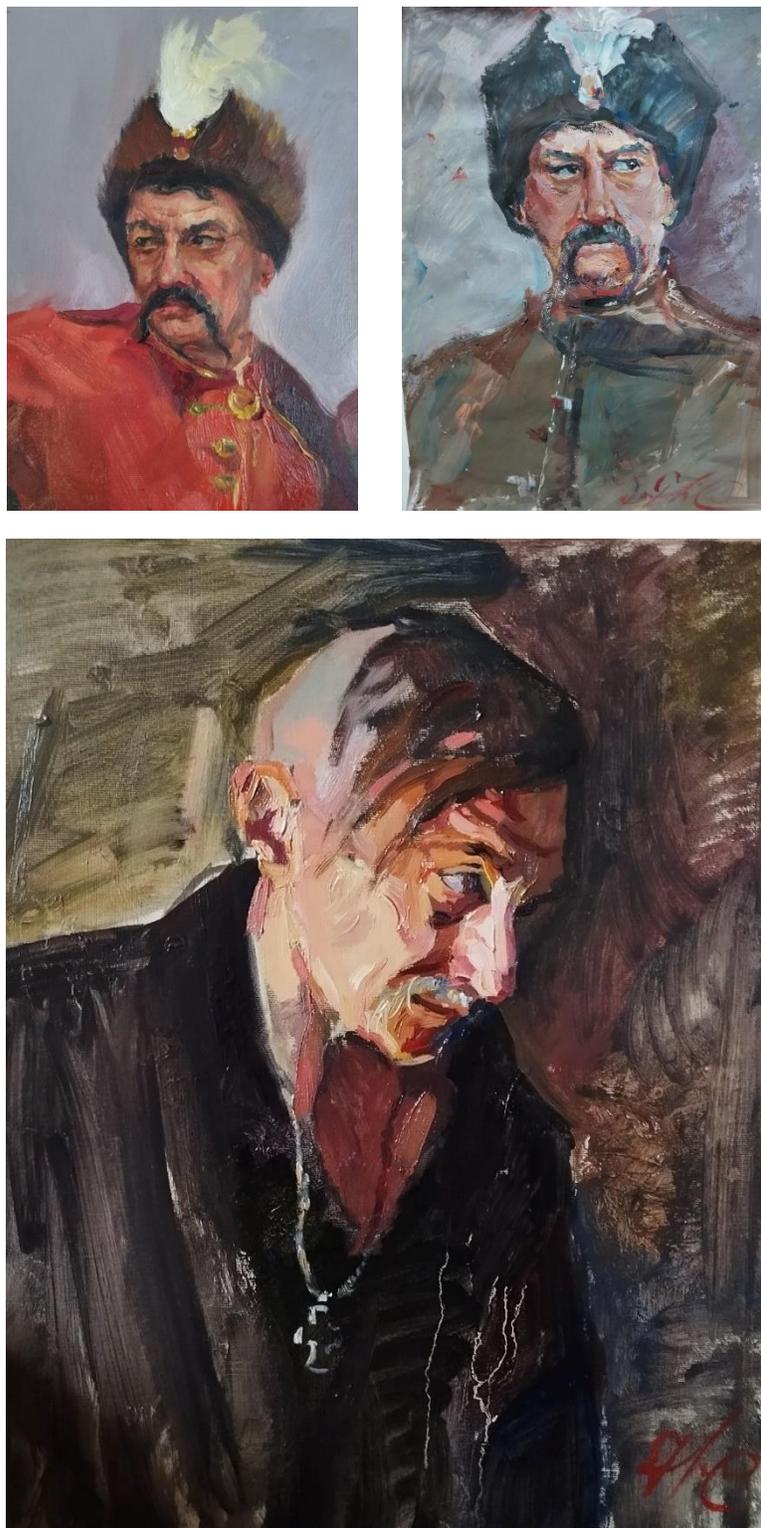
Іл. 9-12. Композиційні пошуки

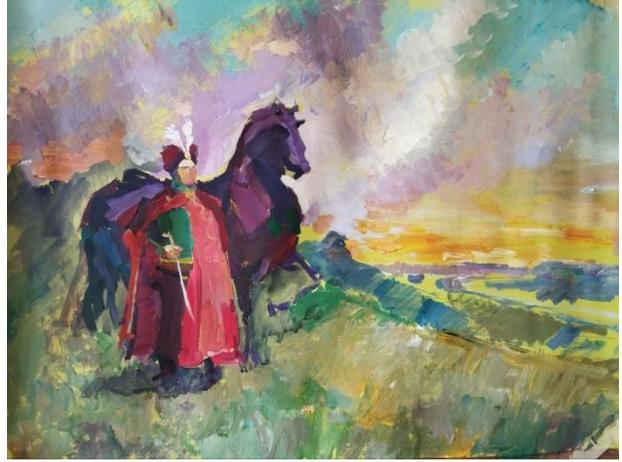
Іл. 13-15 Тональні пошуки

Гл.16-24 Пошуки образу головного героя

Іл.25-27 кольорові пошуки головного героя

Іл.28-33 Кольорові пошуки

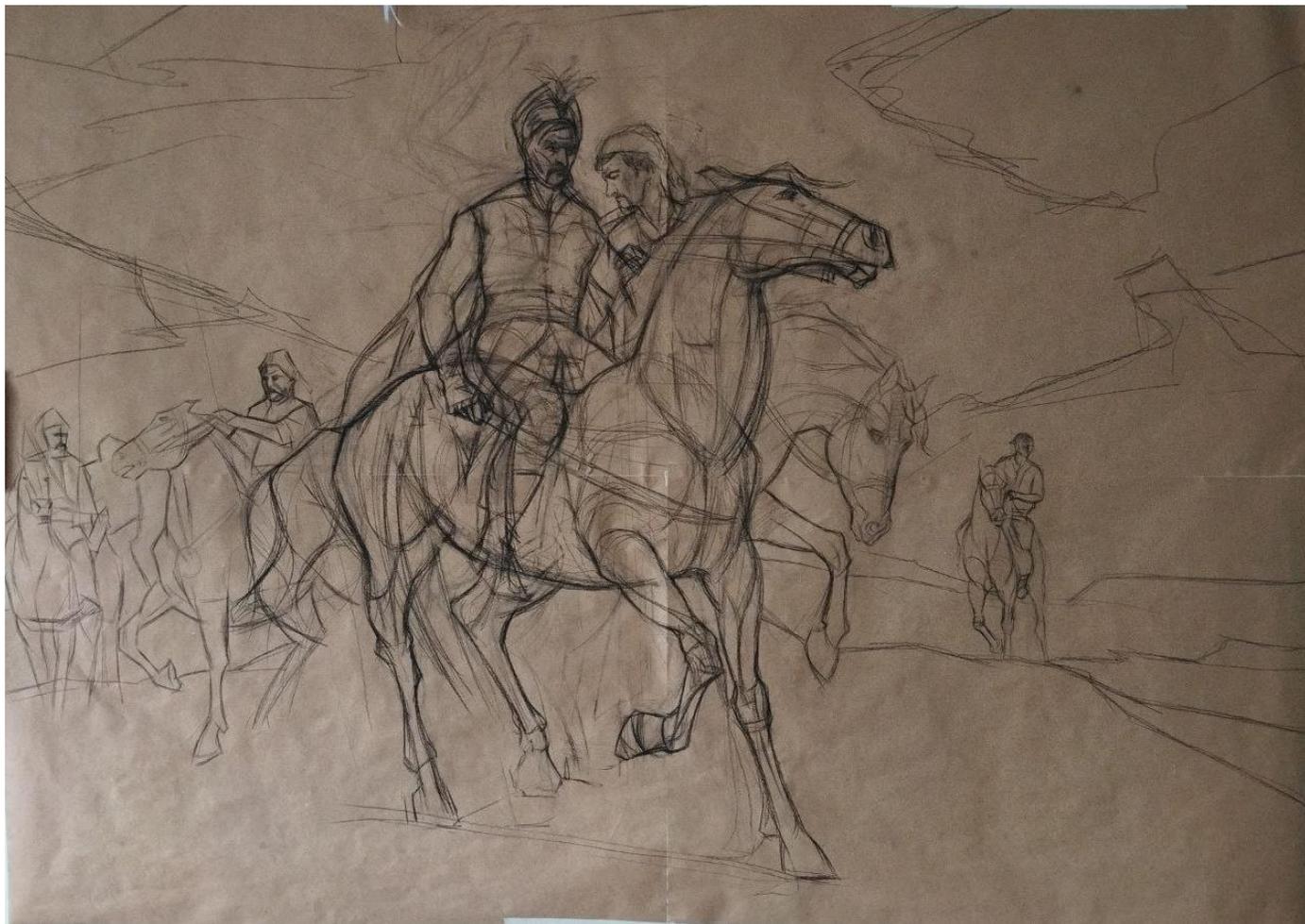
Іл. 34 Ескіз до дипломної роботи «Гетьман»

Іл. 35. Ескіз до дипломної роботи «Гетьман»

Іл. 36 Фінальний ескіз до дипломної роботи «Гетьман»

Іл. 37. Картон до дипломної роботи «Гетьман»

Іл. 38. Дипломна робота «Гетьман». 2024 р. Полотно, олія